Hazırlayan: Handan KAZANCI - ekonomikforumdergisi@gmail.com

Zamandan Ve Kâğıttan Tasarruf İçin "e-imza" Kullanılmalı

e-güven Genel Müdürü Can Orhun Türkiye'de de yaygınlaşmaya başlayan e-imza uygulamasının firmaların işlerini kolaylaştırdığı, özellikle "kâğıt işlemlerini" kaldırarak çok önemli ölçüde zamandan tasarruf sağladığını söyleyerek KOBİ'lerin de bilişimi kullanabiliyor olmasının e-imza için son derce önemli olduğunu ifade etti.

Dünyada on beş senedir kullanılan e-imza uygulamaları Türkiye'de de yaygınlaşmaya başladı. Türkiye'de TÜBİTAK ve üç farklı özel kurum e-imza verme yetkisine sahip. Bu üç özel firmadan biri olan e-güven Elektronik Bilgi Güvenliği A.Ş. Genel Müdürü Can Orhun e-imza sayesinde firmalarından zamandan ve kâğıttan önemli tasarruf sağlayabileceklerini söylüyor. Yüz yüze uygulamalarda sadece birkaç dakika süren e-imza işlemi eğer İstanbul dışındaysanız en fazla üç gün sürüyor. Orhun, yıllık bedeli 110 YTL olan e-imzanın 2010 yılına kadar çok daha yaygınlaşacağının altını çizerek, "2008'de özellikle yeni çıkan uygulamalarla son derece yaygınlaştı. Firmalar kendi web sitelerini kullanmaya ve işlemlerini elektronik ortamda yapmaya başladıkları zaman e-imza doğru orantılı olarak yaygınlaşmaya başlıyor. 2010 bugüne oranla çok fazla KOBİ'nin e-ortamda olacağı bir eşik olacak. Bununla ilgili tasarılar var, bunlar kanunlaştığı zaman 2010, 2011 yıllarında bütün firmaların e-imza kullanacağını varsayabiliriz" dedi. E-güven Elektronik Bilgi Güvenliği A.Ş. Genel Müdürü Can Orhun Ekonomik Forum'un sorularını yanıtladı.

● Son olarak "e-imza"sı (elektronik imza) olmayan KOBİ'lerin, TÜBİTAK'ın KOBİ'ler için var olan destekleme programlarından yararlanamayacakları açıklandı, bu konu hakkında bilgi veriri misiniz?

Belli projelerde e-imza zorunlu, ama her KOBİ e-imza almak zorunda değil. E-imza projeleri özel ve kamu projeleri olmak üzere ikiye ayrılır. İlk e-imzanın yasalaşmasından beri genelde kamu tarafında e-imzanın yaygın kullanımı projelendirmesi söz konusu. İlk proje örneğin Dış Ticaret Müsteşarlığının Dahili İşleme Rejimi (DİR) projesidir. Bu proje 2006'da hayata geçen ve Türkiye'deki kamu tarafından zorunlu olan ilk uygulamadır. Bunun dışında zorunlu olmayan birtakım uygulamalar daha çıkmıştır. Marka başvurusu uygulaması Patent Enstitüsü tarafından e-imza ile yapılır ama bunlar zorunlu değildir. Yine geçen sene pilot olarak başlayan ve 1 Ocak 2008 itibariyle zorunlu olan bir başka uygulama da Garanti Belgesi başvurusudur. Garanti Belgesi başvurusu, birtakım dosyalarla Sanayi Bakanlığı'na yapılıyordu. Sanayi Bakanlığı 2008 itibariyle artık Garanti Belgesi ve Satış Sonrası Yeterlilik başvurusunu sadece e-imza ile alacağını açıkladı. Bu anlamda üretim yapan, ürünü ve ya ithal ettiği ürünü pazara veren bütün firmalar Garanti Belgesi başvurusunda bulunmak zorundadır. Bu belge de sadece e-imza ile alınabileceği için bu anlamda da e-imza bu tarz çalışan kurumlar ve KOBİ'ler için zorunlu hale gelmiştir. Son zamanlarda en yeni projelerden birine baktığınız zaman TEYDEB (Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı) projesidir. TÜBİTAK'ın ar-ge'ye

destek verdiği projeler kapsamında bu başvururlar da artık sadece e-imza ile alınmaya başlandı. Bu çok yeni bir uygulamadır. Bu anlamda TEYDEB başvurusu yapan 'Ben ar-ge yapıyorum ve bunda yenilikçi bir uygulamam var, bunun için de bir destek istiyorum' diyen KOBİ'lerin de e-imza alma zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu başvurunuz sadece artık internet ortamında ve e-imza ile yapılabilmektedir.

● e-imza alma sürecinden bahsedebilir misiniz?

Burada e-imzanın iki temel süreci var; Bunlardan biri başvuru, diğeri de kullanma süreci. Başvurucu süreci birebir KOBİ ile e-güven arasında geçen bir süreçtir. E-güven bu anlamda 2003 yılında kurulan ve 2005 yılında Türkiye'de e-imza verme konusunda ilk yetkiyi alan kurumdur. Telekomünikasyon Kurumu yetkilendirir e-imzayı verme hakkına sahip olan kurumları.

● Türkiye'de e-imza verme yetkisine sahip kaç firma var?

Üç tane firma ve TÜBİTAK var. TÜBİTAK daha çok kamu tarafınındır.

● Siz kamuya e-imza verebiliyor musunuz?

Biz kamuya verebiliyoruz, ama kamunun kendi içerisindeki uygulamalarına sadece TÜBİTAK çalışıyor ve bunun için Başbakanlık Genelgesi gerekiyor. Bir bakanlık başka bir bakanlığa bir yazı göndereceksе buradaki e-imza sertifikasını sadece TÜBİTAK verebiliyor.

e-güven Telekomünikasyon Kurumu'nun yetkilendirmiş olduğu bir kurum olduğu için ilk başvuruyu e-güven'e bir yönetici yapar. En yaygın uygulama internet sitesinden online başvurudur. Başvuran kişiyi telefonla arayarak doğrulama yaparız. İnternet sayfası tek kaynak değildir, telefonla ve ya birebir de bu başvurular gerçekleştirilebilir. Ama çoğunlukla bireysel başvurular internet üzerinden gerçekleşir. Elektronik cihaz verilecek kişiye yüz yüze kimlik kontrolü yapılmak zorunda, telefonla ve ya internetten başvuran bir kişiye herhangi bir kimlik doğrulaması yapmadan e-imza veremeyiz. İkinci adım ise telefonla başvuruyu kontrol ettikten sonra birkaç model ortaya çıkar. Gerekirse biz Türkiye'nin neresinde olursa olsun randevu ile gidip işlemleri gerçekleştiririz. Başvuru orada alınır ve daha sonra da güvenli bir ortamda akıllı kart üzerinde ve ya bir cihaz üzerinde e-imzayı verirler. Aynı zamanda bunun makineye gereken kurulumlar da yapılır. Eğer bu yöntem seçilmiyorsa noterden bir belge isteriz. Temelde bizim ve ya yetkin bir makamın ilgili temasından sonra e-imza talep eden kişiye teslim edilir. Bu birebir e-güven ile başvuru sahibi arasında olan bir şeydir. Nasıl kullanıldığı ise uygulama sağlayıcı ile e-imza sahibi arasında olan bir süreçtir. Örneğin TEYDEB'teki e-imza başvurusu TÜBİTAK TEYDEB sayfasından yapılır. e-imza sahibi olan kişi bunu her uygulamada kullanabilir. Bu sadece TEYDEB'e ve ya DTM'ye özgü bir şey değil. e-imza kalem gibidir, bunu bütün e-imza uygulamalarında kullanabilirsiniz.

TEYDEB için kullanacaksanız TEYDEB'in internet sayfasına girersiniz, oradaki elektronik formu doldurursunuz ve işlemleri yaparsınız. Elektronik olarak imzala diye bir tuş vardır. O tuşa basıp bizim daha önce vermiş olduğumuz e-imza cihazını makineye taktığınız zaman da size bir şifre sorar ve bu dokümanları elektronik olarak imzalamış olursunuz. Hangi uygulamaları kullanacaksanız o uygulama sahibinin internet sayfasına girer oradan da e-imzanızı uygulamaya yönelik olarak kullanabilirsiniz.

● Ne kadar güvenli e imza?

e-imza bütün süreci ile son derece katı güvenlik kriterlerine sahiptir. Bizim elektronik imza yasamız da zaten e-imza veren kurumu, o kurumun nasıl bir uygulama kullanacağı, nasıl bir süreçten geçeceği ve e-imzanın hangi süreçlerle verileceği gibi çok katı ve süreçleri çok net olarak tarif eder. Bu yüzden e-imzanın ilk verilmesi aşamasında bu güvenlik başlar. Kimlik kontrolü birebir yüz yüze gerçekleşir. Buradaki operasyon merkezimiz son derece güvenlidir. Biz 27 günde bir güvelik sertifikası almak ve sürekli olarak TSE ve ya Telekomünikasyon Kurumu'na kendimizi denetletmek zorundayız. E-imza veren kurumlar son derece güvenli bir teknik ve süreç altyapısını işletmek zorundadırlar. Diğer taraftan da e-imzaları bilgisayar disketinde ve ya başka bir ortamda vermediğimiz, cihazda verdiğimiz için son derece güvenlidir. Temelde baktığınız zaman e-imza ıslak imzadan daha güvenlidir. Çünkü ıslak imzayı taklit etmek son derece kolaydır. Örneğin banka havalelerinde ıslak imza kabul edilir. Ama kopyalanması son derece kolay bir imzadır ama e-imza da böyle bir durum yoktur. O yüzden de e-imza ıslak imzaya göre daha güvenli bir uygumladır. Temelde baktığınız zaman bu teknoloji bütün dünyada yaklaşık 15 senedir kullanılan bir uygulama, on beş senedir kullanılan bir altyapı. Kendisini sürekli olarak daha güvenli hala getiriyor olmanın da verdiği dayanakla bu güne kadar herhangi bir problem olmadan aynı şekilde bu güvenle devam etmektedir.

● Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı firmalara da e-imza verebiliyor musunuz?

Türkiye'de bulunan bütün yabancılara da eğer bu uygulamayı kullanacaklarsa e-imza verebiliyoruz. Bu anlamda e-imza alacak kişinin Türk vatandaşı olması önemli değil, önemli olan almış olduğu e-imzayı Türkiye'deki uygulamalarda kullanıyor olması. Türk vatandaşıysa vermiş olduğunuz e-imza içinde vatandaşlık numarasını, yabancıysa tabiiyetini ve pasaport numarasını yazarak o kişiye e-imza verebiliyoruz.

● Kısaca e-imzanın pozitif ve negatif yönlerini sıralayabilir misiniz?

e-imzanın pozitif yönleri negatif yönlerinden çok daha fazla. En temel yanı bir kere hayatınızı çok kolaylaştıran bir uygulama. Bir örnek vereyim, garanti belgesi uygulaması için daha önce gereken belgeleri sayfalarca kâğıtlara basıp, o kâğıtlarda formları doldurup kalın bir dosya haline getirdikten sonra, fiziksel olarak ıslak imza atıp bir yere teslim ediyorduk. Ankara'da Sanayi Bakanlığı'na teslim ediyorduk ve bunu sadece mesai saatleri içinde yapabiliyorduk. Sanayi Bakanlığı sayfaları inceleyip, araştırıp bir onay sürecinden geçirdikten sonra arşive kaldırır. Böylece milyonlarca sayfayı da bir kenara atıyorduk. E-imza geldikten sonra çok ciddi bir maliyet tasarrufu var. Bir kere bütün bu kâğıt işleri kalkıyor. İkincisi süreçler internet ortamında ve e-ortamda olduğu için son derece hızlı oluyor. Kâğıtların yazılması, taşınması söz konusu değil. Siz internetten mesai saatine bağımlı kalmadan üstelik hafta sonu da gece yarısı da istediğiniz saatte form doldurup tuşa bastığınız anda o başvuruyu yapmış oluyorsunuz. O tuşa bastığınız anda da o başvuru bu uygulamada Sanayi Bakanlığı'na uygulama direktifi veriyor. İçerde de süreç e-ortamda gerçekleşiyor ve çok ciddi bir kağıt ve zaman tasarrufu sağlanıyor. Gerçekten de hayatımızı ciddi olarak kolaylaştıran ve hem ülke hem de küresel ekonomiye çok ciddi bir şekilde katkısı olan bir uygulama.

Temelde tek tez avantajı var bence, o da alışkanlıklarımızın biraz değişmesi gerektiği. O anlamda e-imza atmak, ıslak imza atmaya alışkın olduğumuz için, çok kolay geçebileceğimiz bir uygulama değil. Ama bu bir dezavantaj değil bir süreç. Alışkanlıklardan farklı bir uygulama olduğu için de bir zorluk yaratıyor olabilir.

● E-imza almak için firmaların yapmaları gereken harcama ne kadardır?

e-imzanın yıllık bedeli 110 YTL'dir. Bir de ilk alım için kart ve kart okuyucu (e-imza oluşturma araçları) kapsayan 75 YTL'lik bir bedel de vardır.

● Ne kadar bir sürede tamamlanıyor e imza işlemi?

e-imza alma işlemi duruma göre birkaç dakikadan birkaç güne kadar uzanabiliyor. Eğer başvuruyu burada yapıyorsak, örneğin siz geldiniz, birkaç dakika içinde ben başvuru yapıyorum, kimlik kontrolü yapıyorum ve size bunu teslim edebiliyorum. Ama İstanbul dışından başvurdunuz ve biz gidiyorsak bir gün alabiliyor. Ama Türkiye'nin herhangi bir yerinde maksimum süre üç gündür.

● Sizce ne kadar bir süre içinde bütün firmalar e-imza kullanmaya başlayacak?

Bu çok önemli bir ivme ve e-imza yaygınlaşıyor. 2008'de özellikle yeni çıkan uygulamalarla son derece yaygınlaştı. E-imza internet üzerinden kullanılan bir uygulama. Baktığınız zaman artık interneti kullanmayan KOBİ hemen hemen yok. Bu anlamda KOBİ'lerin de bilişimi kullanabiliyor olması e-imza için son derece önemli. Firmalar kendi web sitelerini kullanmaya ve işlemlerini elektronik ortamda yapmaya başladıkları zaman e-imza doğru orantılı olarak yaygınlaşmaya başlıyor. Bu durumda bu uygulamalar ne kadar çok yaygınlaşırsa, ne kadar çok kurum, KOBİ ve firmayı kendi içine alırsa e-imza da o oranda yaygınlaşır.

2010 önemli bir hedef. 2010 bugüne oranla çok fazla KOBİ'nin e-ortamda olacağı bir eşik olacak. Bununla ilgili tasarılar var, bunlar kanunlaştığı zaman 2010, 2011 yıllarında bütün firmaların e-imza kullanacağını varsayabiliriz. E-güven'in e-imza kurumsallığı yanında bir de 'mobil imza' projesi var. Türkcell'le beraber 2007 yılında hayata geçirildi bu proje. E-güven kendi sertifikalarını Türkcell sim kartlarında kullanıldığı bir alt yapıyı da yarattı. Bu da özelikle bireysel kullanımda çok ciddi bir yaygınlaşmayı sağlayan bir uygulama. Aynı zaman mobil imza kullanımı daha kolay ve maliyetleri daha ucuz.

● E-imzanın faydalarından biri de kayıt dışını önlemek diyebilir miyiz?

e-imza sonuçta her şeyin elektronik ortamda kayıt altına alındığı bir uygulama. Türkiye'de başlayan e-fatura uygulamaları yaygınlaştığı ve kurumlar arasındaki faturalaşma süreçleri de e-ortama geçtiği zaman çok ciddi oranda da kayıt dışı ekonomiyi önlüyor olacak.